

สรุปย่อ เจาะประเด็น ก่อนเรียนเนติบัณฑิต ภาคสอง สมัยที่ ๗๑
สกัดหลัก คำบรรยายเนติบัณฑิต แนวคำพิพากษาศาลฎีกา ที่น่าสนใจ
วิชา กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค ๑ (ภาคปกติ)
รวมคำบรรยายเนติบัณฑิต เล่มที่ ๑ ครั้งที่ ๑ สมัยที่ ๗๐

อ.อำนาจ พวงชมพู

มาตรา ๑๓๑ ให้ศาลปฏิบัติเกี่ยวกับคดีที่ยื่นฟ้องต่อศาล โดยคดีจะเริ่มต้นตั้งแต่เสนอคำฟ้องต่อศาลไปจนกว่าคดีจะเสร็จไปจากศาล ซึ่งคู่ความจะยื่นคำขอ ในระหว่างการพิจารณาในเรื่องต่างๆ ศาลย่อมมีหน้าที่ต้องสั่งคำขอนั้น ส่วนในเรื่องประเด็นแห่งคดีก็มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๑๓๑ (๒)

๑. เริ่มต้นที่มาตรา ๑๓๑ กฎหมายบัญญัติว่า "คดีที่ยื่นฟ้องต่อศาลนั้น ให้ศาลปฏิบัติ ดังนี้"

(๑) ในเรื่องคำขอซึ่งคู่ความยื่นในระหว่างการพิจารณาคดีนั้น โดยทำเป็นคำร้องหรือขอด้วยวาจาก็ดี ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตหรือยกเสียซึ่งคำขอเช่นนั้น โดยทำเป็นหนังสือหรือวาจาก็ได้ แต่ถ้าศาลมีคำสั่งด้วยวาจา ให้ศาลจดคำสั่งนั้น ไว้ในรายงานพิสดาร

(๒) ในเรื่องประเด็นแห่งคดี ให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดโดยทำเป็นคำพิพากษาหรือคำสั่ง หรือให้จำหน่ายคดีเสียจากสารบบความตามที่บัญญัติไว้ในลักษณะนี้"

๒. คำว่า "คดี" ตามมาตรา ๑๓๑ มีความหมายตามคำนิยามใน มาตรา ๑ (๒) ที่ว่า "กระบวนการพิจารณานับตั้งแต่เสนอคำฟ้องต่อศาลเพื่อขอให้ รับรองคุ้มครอง บังคับตามหรือเพื่อการใช้ซึ่งสิทธิหรือหน้าที่"

ลอว์สยาม ดอกคอบ

เตรียมสอบ 3 สนาม เนติบัณฑิต อัยการ ผู้พิพากษา

๓. **มาตรา ๑๓๑ (๑)** ให้ศาลสั่งอนุญาตหรือยกคำขอ หากศาลสั่งเพียงว่า “รวม” จะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๖๐/๒๕๓๕ เมื่อโจทก์ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ขอให้ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งศาลชั้นต้นที่สั่งให้โจทก์นำส่งสำเนาอุทธรณ์แก่จำเลยนั้น ศาลอุทธรณ์จะต้องมีคำสั่งเกี่ยวกับคำร้องของโจทก์ว่าโจทก์มีสิทธิยื่นคำร้องนั้นหรือไม่ ศาลอุทธรณ์เห็นด้วยกับคำสั่งของศาลชั้นต้นหรือจะสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งศาลชั้นต้น อย่างไร **ที่ศาลอุทธรณ์เพียงสั่งว่า “รวม” จึงไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๓๑ (๑) เมื่อศาลอุทธรณ์ได้มีคำพิพากษาเสร็จไปแล้ว การที่จะเพิกถอนคำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งให้โจทก์นำส่งสำเนาอุทธรณ์แก่จำเลยย่อมไม่เป็นประโยชน์แก่คดีของโจทก์แต่อย่างใด เพราะไม่มีผลทำให้คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ เปลี่ยนแปลงฎีกาของโจทก์จึงเป็นฎีกาที่ไม่เป็นสาระแก่คดี**

ข้อสังเกต มาตรา ๑๓๑ (๑) นี้ใช้ในชั้นอุทธรณ์และชั้นฎีกาด้วย ดังนั้น คดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ถ้ามีการยื่นคำขอต่อศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกาก็ต้องมีคำสั่งอนุญาตหรือยกคำขอ ตามมาตรา ๑๓๑ (๑) เช่นกัน

๔. ในการวินิจฉัยประเด็นแห่งคดี ศาลสามารถวินิจฉัยในชั้นตรวจ คำฟ้องได้ หากศาลเห็นว่าตามคำฟ้องของโจทก์ไม่มีทางชนะคดีได้ ศาลก็สามารถพิพากษายกฟ้องได้ทันที

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๗๓๓/๒๕๔๓ เมื่อคำฟ้องและคำขอท้ายฟ้องของโจทก์ **ไม่อาจพิพากษาให้ได้ ศาลชั้นต้นก็ชอบที่จะยกฟ้องโจทก์เสียในชั้นตรวจคำฟ้อง** ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๓๑ (๒) ดังนั้น การที่ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับฟ้องและคืนค่าชั้นศาลให้โจทก์ทั้งหมด จึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลฎีกาพิพากษายกคำสั่งศาลชั้นต้นและคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ โดยให้ยกฟ้องโจทก์

๕. การที่ศาลยกฟ้องไปในชั้นตรวจคำฟ้อง แม้ทำให้ไม่ได้ปฏิบัติ ตามมาตรา ๑๔๑ ที่บัญญัติให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลต้องทำเป็น

ลอว์สยาม ดอทคอม

เตรียมสอบ 3 สนาม เนติบัณฑิต อัยการ ฑูติพิพากษา

หนังสือ และ ตกลงแล้วหรือแสดงรายการตามที่บัญญัติไว้ในมาตราดังกล่าว เช่นชื่อคู่ความทุกฝ่าย รายการแห่งคดี เหตุผลแห่งคำวินิจฉัยทั้งปวงก็ตาม ถ้ามีเหตุที่จะยกฟ้องในชั้นตรวจคำฟ้องได้ ก็ถือเป็นกรณีที่ศาลวินิจฉัยชี้ขาดในประเด็นแห่งคดีโดยทำเป็นคำพิพากษาตามมาตรา ๑๓๑ (๒) ย่อมเป็นคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ชอบ

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๐๗๑/๒๕๕๙ แม้ศาลจะยกฟ้องโจทก์ในชั้นตรวจคำฟ้อง โดยมีได้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๑ ที่บัญญัติไว้ว่า ให้ทำเป็นหนังสือและตกลงแล้วหรือแสดงชื่อศาลที่พิพากษา ชื่อคู่ความทุกฝ่าย รายการแห่งคดี เหตุผลแห่งคำวินิจฉัยทั้งปวง และคำวินิจฉัยของศาลในประเด็นแห่งคดีตลอดทั้งคำอุทธรณ์นิยมก็ตาม แต่ในชั้นตรวจคำฟ้องเมื่อปรากฏจากคำฟ้องกับคำขอท้ายฟ้องของโจทก์ไม่อาจจะพิพากษาให้ได้เช่นนี้ ศาลชั้นต้นก็ชอบที่จะยกฟ้องโจทก์เสียได้ในชั้นตรวจคำฟ้อง การที่ศาลชั้นต้นตรวจคำฟ้องแล้วมีคำสั่งว่าฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๑ และที่ ๓ (จำเลยที่ ๒ และที่ ๓ ในคดีนี้) เป็นฟ้องซ้ำ ส่วนจำเลยที่ ๒ (จำเลยที่ ๑ ใน คดีนี้) ไม่ใช่คู่สัญญาโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง พิพากษายกฟ้อง จึงเป็นกรณีที่ศาลชั้นต้นวินิจฉัยชี้ขาดในประเด็นแห่งคดีโดยทำเป็นคำพิพากษามาตรา ๑๓๑ (๒) แล้ว หากโจทก์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลชั้นต้นย่อมมีสิทธิอุทธรณ์ได้ และการที่โจทก์ลงลายมือชื่อทราบคำสั่งในคำฟ้องย่อมถือว่าทราบคำพิพากษาแล้วด้วย หากจะต้องสั่งรับฟ้องก่อนแล้วกำหนด วันนัดฟังคำพิพากษาและอ่านคำพิพากษาให้คู่ความฟังก่อนไม่

๖. การยกฟ้องในชั้นตรวจคำฟ้อง เป็นไปตามมาตรา ๑๗๒ วรรคท้าย ที่ใช้คำว่า “ให้ยกเสีย” ซึ่งใช้กับคำฟ้อง จึงไม่จำเป็นต้องมีคำสั่งรับฟ้องไว้ก่อน

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๘๐๑/๒๕๕๕ โจทก์อ้างว่า สัญญาเช่ามีค้ำประกันก่อน ครบสัญญาเช่า โจทก์และจำเลยจะปรับเปลี่ยนค่าเช่าหรือระยะเวลาเช่าในอัตราที่เป็นธรรมดังที่ปฏิบัติมาเป็นปกติประเพณี ข้อความดังกล่าวไม่มีรายละเอียดชัดเจนเกี่ยวกับค่าเช่าหรือระยะเวลาเช่าที่แน่นอนอันเป็นสาระสำคัญของสัญญาเช่า จึงยังไม่เข้าลักษณะ ค้ำประกันจะให้เช่า เมื่อจำเลยเพิกเฉยไม่สนองรับค่าเสนอที่โจทก์แจ้งไป ถือว่าค่าเสนอของโจทก์ตกไป สัญญาเช่าจึงไม่เกิดขึ้น กรณีถือได้ว่า

ลอว์สยาม ดอทคอม

เตรียมสอบ 3 สนาม เนติบัณฑิต อัยการ ฑูติพิพากษา

จำเลยไม่ได้กระทำการอันเป็นการโต้แย้งสิทธิหน้าที่ของโจทก์ที่โจทก์จะบังคับให้จำเลยทำสัญญาเช่าฉบับใหม่กับโจทก์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๕๕ โจทก์จึงไม่อำนาจฟ้องจำเลย **ซึ่งในชั้นตรวจคำฟ้องศาลชั้นต้นต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๗๒ วรรคท้าย ที่บัญญัติว่า "ให้ศาลตรวจคำฟ้อง นั้นแล้วสั่งรับไว้ หรือให้ยกเสีย หรือให้คืนไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘" คำว่า ให้ยกเสียตามบทบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นการยกฟ้องของโจทก์นั่นเอง ศาลย่อมมีอำนาจยกฟ้องในชั้นตรวจคำฟ้องได้โดยไม่ต้องสั่งรับฟ้องไว้ก่อน**

๗. กรณีจำเลยฟ้องแย้ง ซึ่งหากฟ้องแย้งไม่เกี่ยวกับฟ้องเดิมตามมาตรา ๑๗๗ วรรคสาม และ ๑๗๙ วรรคท้าย ศาลชั้นต้นจะไม่รับฟ้องแย้ง หากฟ้องแย้งนั้นเกี่ยวกับฟ้องเดิม แต่ตามฟ้องแย้งจำเลยไม่มีทางชนะคดีตามฟ้องแย้งได้ **ศาลก็สามารถพิพากษายกฟ้องแย้งในชั้นตรวจคำฟ้องแย้งได้เช่นกัน ซึ่งกรณีนี้มีใช่เป็นเรื่องไม่รับฟ้องแย้ง**

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๑๘๓/๒๕๓๘ โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยออกจากที่ดินโจทก์ เพราะจำเลยประพฤติผิดสัญญาเช่า แต่จำเลยฟ้องแย้งขอให้ศาลพิพากษาค่าสิ่งแต่งตั้งประธานกรรมการและผู้ว่าราชการไฟแห่งประเทศไทยเป็นโมฆะ เพราะขัดต่อมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๙๔ จึงไม่เกี่ยวกับฟ้องเดิม ศาลล่างทั้งสองไม่รับฟ้องแย้งของจำเลยส่วนนี้ชอบแล้ว ส่วนฟ้องแย้งที่จำเลยขอให้ศาลบังคับ โจทก์ทำสัญญาให้จำเลยเช่าที่ดินโจทก์ต่อมีกำหนด ๓ ปี นับแต่คำพิพากษาคดีนี้ถึงที่สุด และให้จำเลยมีสิทธิต่อสัญญาเช่าได้คราวละ ๓ ปี ตลอดไปนั้น เป็นฟ้องแย้งที่กล่าวอ้าง สัญญาเช่าเดิมที่โจทก์ฟ้อง ฟ้องแย้งของจำเลยส่วนนี้จึงเกี่ยวกับฟ้องเดิม แต่ตามฟ้องแย้งของจำเลยนั้นแม้ข้อเท็จจริงจะฟังได้ตามฟ้องแย้ง ศาลก็ไม่สามารถบังคับโจทก์ให้ทำสัญญาเช่าให้แก่จำเลยตามคำขอท้ายฟ้องแย้งได้ ศาลชั้นต้นชอบที่จะยกฟ้องแย้งส่วนนี้เสียได้ในชั้นตรวจคำฟ้องแย้งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๓๑ (๒)

หมายเหตุ เรื่องนี้ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฟ้องแย้งทั้งหมด ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ศาลฎีกาพิพากษาแก้เป็นว่า ให้ยกฟ้องแย้งของจำเลยที่ขอให้บังคับโจทก์ทำสัญญา ให้จำเลยเช่าที่ดินมีกำหนด ๓ ปี

ลอว์สยาม ดอทคอม

เตรียมสอบ 3 สนาม เนติบัณฑิต อัยการ ผู้พิพากษา

๘. ศาลมีอำนาจที่จะยับยั้งประเด็นข้อพิพาทข้อหนึ่งข้อใดขึ้นวินิจฉัยก่อนได้ และถ้าได้วินิจฉัยแล้วมีผลทำให้คดีเสร็จไป ก็ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยประเด็นข้ออื่น เพราะไม่ทำให้ผลคดีเปลี่ยนแปลง เช่น กรณีที่ศาลยับยั้งปัญหาเรื่องอำนาจฟ้อง หรือเรื่องอายุความขึ้นมาวินิจฉัย ถ้าศาลเห็นว่า โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง หรือฟ้องโจทก์ ขาดอายุความ ศาลก็ไม่จำเป็นต้องยับยั้งประเด็นในเนื้อหาของคดีนั้นๆ ขึ้นมาวินิจฉัยอีก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๔๗/๒๕๔๖ การวินิจฉัยคดี เมื่อศาลชั้นต้นเห็นสมควร ที่จะยับยั้งประเด็นข้อพิพาทข้อหนึ่งข้อใดขึ้นวินิจฉัยก่อน ศาลชั้นต้นก็มีอำนาจกระทำเช่นนั้นได้ และเมื่อได้วินิจฉัยประเด็นข้อใดแล้วมีผลให้คดีเสร็จไปแล้วก็ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยประเด็นข้ออื่นอีก เพราะไม่ทำให้ผลแห่งคดีเปลี่ยนแปลง ดังนั้น เมื่อศาลชั้นต้นเห็นว่า โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องตามที่จำเลยให้การต่อสู้ยอมเท่ากับคำฟ้องของโจทก์เป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบเนื่องจากเสนอเข้ามาโดยบุคคลที่ไม่มีอำนาจ ประเด็นต่างๆ ตามคำฟ้องที่ไม่ชอบ ย่อมเป็นอันตกไปทั้งสิ้น ไม่อาจยกขึ้นวินิจฉัยได้อีก

ลอว์สยาม ดอทคอม

เตรียมสอบ 3 สนาม เนติบัณฑิต อัยการ ผู้พิพากษา